

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ

В.Ф. Грищенко, асистент

Сумський державний університет, м. Суми

Актуальність дослідження обумовлена тим, що у сучасних умовах господарювання детального вивчення потребує регулювання міжнародних економічних відносин України з урахуванням екологічного фактора (насамперед міжнародної торгівлі). Це відіграє винятково важливу роль у реформуванні та підвищенні ефективності використання сучасної системи господарювання України, коли в умовах інтернаціоналізації комерційно господарської діяльності підприємств, виникає необхідність розробки дієвого механізму регулювання міжнародної торгівлі України з урахуванням екологічного фактора.

При дослідженні екологічного фактора у регулюванні міжнародних економічних відносин було проаналізовано наукові результати, що викладені в роботах К. Стеинингера [1], О.М. Теліженка [2, 3], О.Ф. Балацького, А.Ю. Жулавського [3], В.М. Кислого [3, 4], Л.Г. Мельника [5] та інших, де відображаються більшою мірою суб'єктивні оцінки, рекомендації щодо ситуації, яка склалася в галузі міжнародного регулювання економічних відносин з урахуванням екологічного фактора. Ми вважаємо що з науково-практичного погляду недостатньо дослідженою залишається проблема оптимальної взаємодії системи управління міжнародними економічними відносинами та еколого-економічним потенціалом країни, що вимагає нових підходів до розробки стратегії екологізації міжнародних економічних відносин.

Проведений аналіз показав, що сучасній економічній системі необхідно намагатися досягнути стану, при якому вплив будь-якої економічної діяльності не перевищує екологічних обмежень. "Екологічні ефекти" зовнішньоекономічної діяльності можуть мати локальний, регіональний, національний або глобальний характер. Основними напрямками прояву екологічного фактору в міжнародних економічних відносинах є: 1) транскордонний перенос забруднюючих речовин, 2) спільне використання природних ресурсів, їх забруднення та виснаження; 3) міжнародна торгівля, яка сьогодні є одним з основних каналів розповсюдження екологічної небезпеки. Зниження торговельних бар'єрів в умовах глобалізації означає, що екологічна складова регулювання міжнародної торгівлі (зовнішньоекономічної діяльності) починає відігравати все більш важливу роль у формуванні порівняльних переваг країни. У світі спостерігається інтенсивне переміщення екологічно небезпечних виробництв з економічно розвинутих країн у країни з перехідною економікою і країни, що розвиваються, де екологічне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є менш жорстким. Для того, щоб діяльність економічної системи не виходила за рамки екологічних обмежень вирішальним фактором є відповідальність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що забруднюють навколишнє середовище, за його зворотній вплив на діяльність інших економічних суб'єктів. Ринкові механізми не завжди спрацьовують й дають бажаний результат по врахуванню екологічного фактору в міжнародній торгівлі та міжнародних відносинах взагалі. Тому, на нашу думку, для забезпечення врахування екологічного фактору в міжнародних економічних відносинах необхідне втручання відповідних регулюючих державних та недержавних структур. Історично склалося, що головну роль у подібному еколого-економічному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності повинен грати національний уряд. Державне регулювання міжнародних економічних відносин з урахуванням екологічного фактору може здійснюватися за допомогою певної сукупності конкретних методів, форм та інструментів. Усі методи державного регулювання міжнародних економічних відносин можна розбити на наступні групи: адміністративні і правові методи, прямі і непрямі економічні методи та соціально-психологічні методи. Механізм державного регулювання міжнародних економічних відносин України з урахуванням екологічного фактору можна представити як сукупність програмно-координаційних, фінансово-економічних, організаційно-економічних і правових форм, методів, принципів, інструментів та важелів, які застосовуються в практиці міжнародних економічних відносин України. Основними його задачами є [6]: 1) економічна оцінка наслідків „експорту-імпорту” неекологічної продукції, технологій та послуг і розробка відповідних інструментів регулювання; 2) врахування екологічних факторів та обмежень в теорії та практиці міжнародної торгівлі, вивчення впливу національної еколого-економічної політики на конкурентноздатність вітчизняної продукції, послуг та економічної системи в цілому; 3) теоретичне обґрунтування та розробка відповідної міжнародної еколого-економічної політики з урахуванням вимог сталого розвитку.

Якщо розглядати ЗЕД як відкриту систему взаємопов'язаних елементів, кожен з яких має притаманні лише йому одні властивості то структуру механізму державного регулювання ЗЕД можна представити як таку що складається з двох основних частин – керуючої та керованої (рис.1).

Рисунок 1 – Принципова схема керуючої та керованої підсистеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності [6]:

ІЗС – імпульс зовнішнього середовища; КІ – керуючий імпульс;

ІКП – імпульс керованої системи.

Механізм державного регулювання міжнародних економічних відносин України повинен базуватися на наступних принципах: суверенітету України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, який передбачає виключне право громадян України самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на території України; обов'язку країни неухильно виконувати всі договори і зобов'язання в сфері міжнародних економічних відносин; свободи зовнішньоекономічного підприємництва, правом вступати у зовнішньоекономічні зв'язки, здійснювати їх у будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами України, дотримуватися законів України, бути власниками всіх одержаних результатів; юридичної рівності і неприпустимості дискримінації, заборонами будь-яких, крім передбачених законами України, дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів і об'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних об'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками; неприпустимості обмежувальної діяльності, крім випадків, передбачених законами України; забезпечення верховенства закону – неухильне дотримання в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю законів України, заборона застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що створюють для суб'єктів і об'єктів зовнішньоекономічної діяльності менш сприятливі умови, ніж ті, які встановлені законами України; захисту суб'єктів і об'єктів зовнішньоекономічної діяльності; забезпечення державою однакового захисту всіх суб'єктів і об'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних об'єктів господарської діяльності на її території згідно з законами України; захищає всі об'єкти зовнішньоекономічної діяльності України за межами країни; здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за її межами лише згідно із законами України, умовами підписаних нею міжнародних договорів та нормами міжнародного права; еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу, за умовами, що низький рівень цін не зумовлюється відповідним рівнем витрат виробництва такого товару в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. K. Steinger Reconciling trade and environment: towards a comparative advantage for long-term policy goals // Ecological Economics, 1994. – N.9. – P. 23-42.
2. Телиженко А.М. Экономика чистого воздуха: международное управление. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2001. – 326 с.
3. Теплоенергетика: зовнішні витрати і проблеми прийняття рішень / під заг. ред. О.Ф. Балацького, О.М.Телиженка. – Суми: Вид-во "Слобожанщина", 2001. – 396 с.
4. Кислий В.Н., Лапин Е.В., Трофименко Н.А. Экологизация управления предприятием: Монография. – Сумы: ВТД "Университетская книга", 2002. – 232 с.
5. Мельник Л.Г., Кубатко О.В. Вплив зовнішнього сектора і роль держави в стимулюванні економічного зростання в Україні // Вісник сумського державного університету. – 2005. – №2(74). – С. 71–75.

6.Грищенко В.Ф. Регулювання міжнародних економічних відносин України з урахуванням екологічного фактору. // Екологічний менеджмент у загальній системі управління: Шоста щорічна Всеукраїнська наукова конференція. – Суми: Вид-во СумДУ, 2006. – 190 с.